

Әлеуметтік зерттеудің эмпирикалық-талдамалық есебі:
«Білім беру бағдарламаларында кәсіптік стандарттарды қолдана отырып кадрлар даярлау»

Кәсіби стандарттар қазіргі заманғы мамандарды даярлаудың негізі болып табылады. Сондықтан, Қазтұтынуодағы Қарағанды университетінің басшылығы өзінің білім беру бағдарламаларын кәсіби стандарттармен сәйкестендіруді өз қызметінің басты басымдықтарының бірі деп санайды. Кәсіби стандарттардың рөлін түсінуді арттыру және оларды мамандарды даярлауда тиімді пайдалану мақсатында Стратегиялық даму департаменті бір жылдан бір жылға дейінгі кезеңде Қазтұтынуодағы Қарағанды университетінде мамандарды даярлау кезінде кәсіби стандарттарды пайдалануды анықтау мақсатында университеттің менеджменті мен ПОҚ арасында әлеуметтік сауалнама жүргізді.

Сауалнамаға 138 адам қатысты, оның ішінде:

- 1 адам ректор;
- 4 адам проректор;
- 4 адам факультет декандары;
- 62 адам кафедра меңгерушісі;
- 48 адам ПОҚ кафедралары;
- ЖОО әкімшілігінің өкілдері 8 адам.

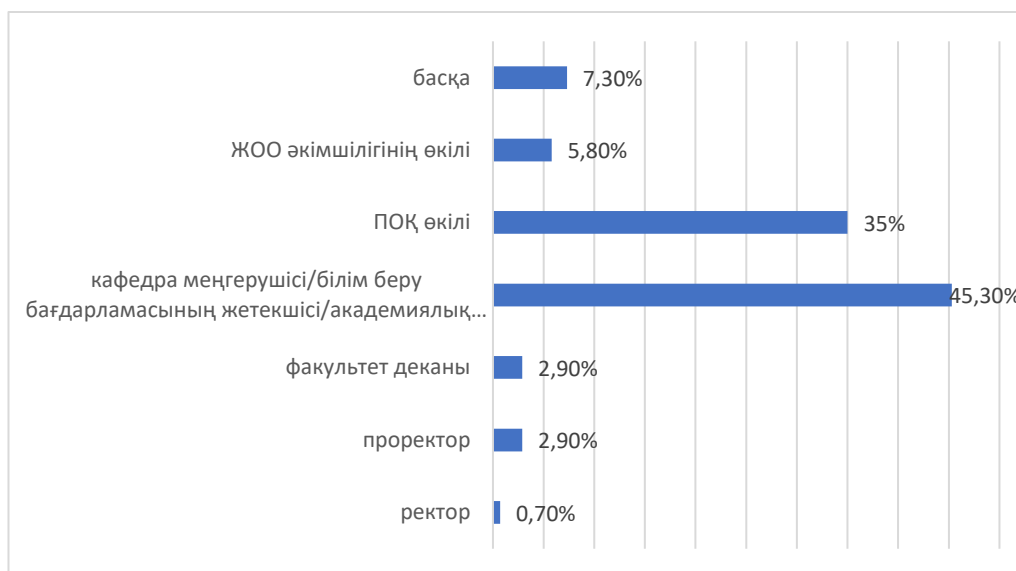
Зерттеу объектісі - ЖОО-ның басшылығы мен ПОҚ.

Зерттеудің мақсаты - білім беру саласында кәсіптік стандарттарды пайдаланудың толық көрінісін қалыптастыруды талдау.

Зерттеу әдісі - жеке сауалнама.

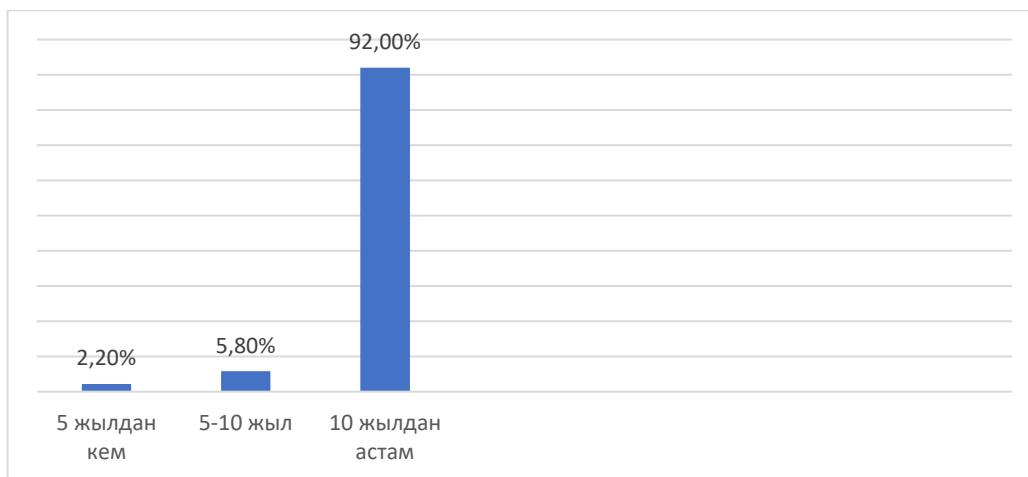
Ақпаратты өңдеу әдісі - SPSS қолданбалы бағдарламалар пакеті.

Лауазымы және қызмет түрлері бойынша респонденттерді бөлу былайша көрінеді:

1-сурет «Лауазым»

Кәсіби стандарттардың маңызын түсіну үшін белгілі бір жұмыс тәжірибесінің болуы өте маңызды. Және респонденттердің басым көпшілігінің тәжірибесі бойынша жұмыс өтілі 10 жылдан асады. Бұл зерттелетін мәселе бойынша олардың құзыретінің қажетті деңгейін қамтамасыз етеді.

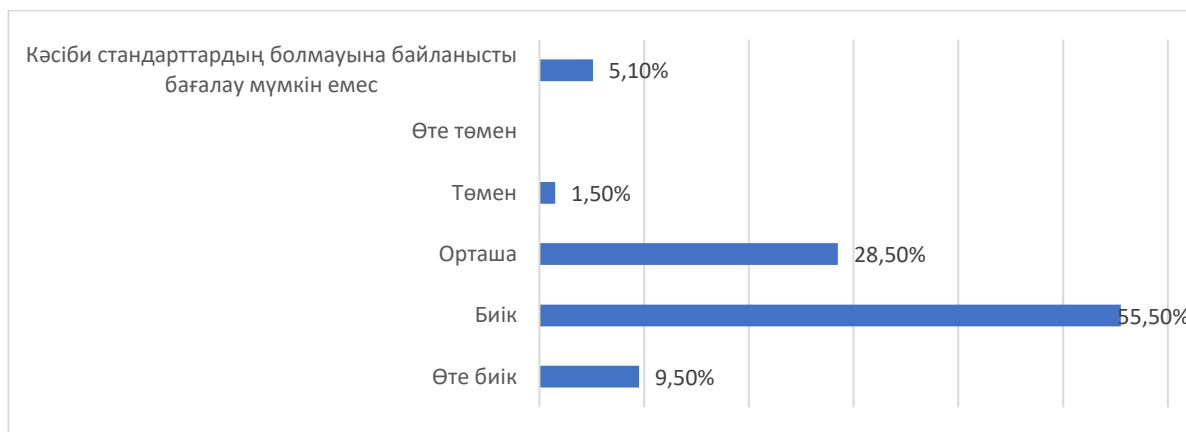
2-сурет «Білім беру саласындағы жұмыс өтілі?»

Респонденттерді қызмет түрлері бойынша бөлу Қазтұтынуодағы Қарағанды университетінде мамандар даярлаудан өтетін мамандықтардың құрылымын көрсетеді. Бұл жүргізілген әлеуметтік сауалнаманың репрезентативтілігі туралы айтуға мүмкіндік береді.

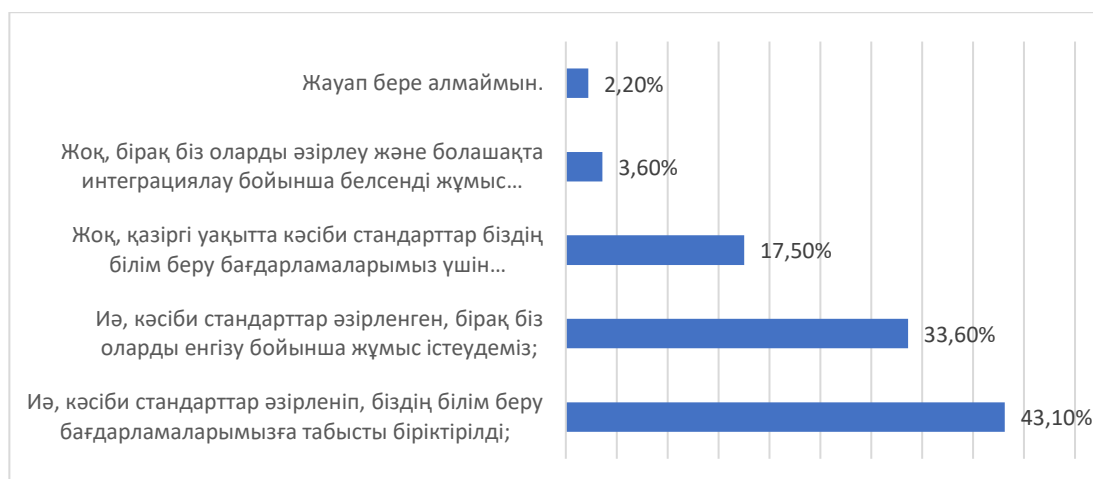
3-сурет «Сіздің мамандығыңыз қандай білім саласына жатады?»

Кәсіби стандарттарды білу деңгейіне байланысты сұраққа жауаптар респонденттердің 55,5% жауаптың «жоғары» нұсқасын, ал 9,5% өте жоғары деп таңдағанын көрсетеді. Респонденттердің отыз пайызға жуығы кәсіптік стандарттарды білу деңгейін орташа деп бағалады. Осылайша, респонденттердің негізгі бөлігі кәсіби стандарттар проблемасында жақсы бағдарланады.

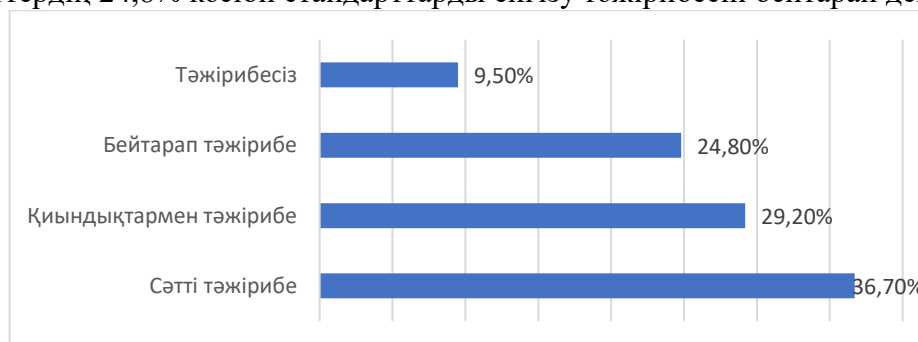
4-сурет «Кәсіби стандарттарды білу деңгейіңізді қалай бағалайсыз?»

Респонденттердің өздерінің білім беру қызметі саласындағы кәсіптік стандарттардың әзірленуі туралы сұраққа жауаптары көптеген жағдайларда олардың әзірленгенін куәландырады. Бұл ретте респонденттердің 43,1% кәсіптік стандарттардың әзірленгенін және олардың білім беру қызметіне табысты интеграцияланғанын, ал респонденттердің 33,6% пікірі бойынша кәсіптік стандарттар енгізу сатысында екенін растады. Және респонденттердің шамамен бестен бір бөлігі олардың саласында кәсіби стандарттар әзірше әзірленбегенін көрсетті.

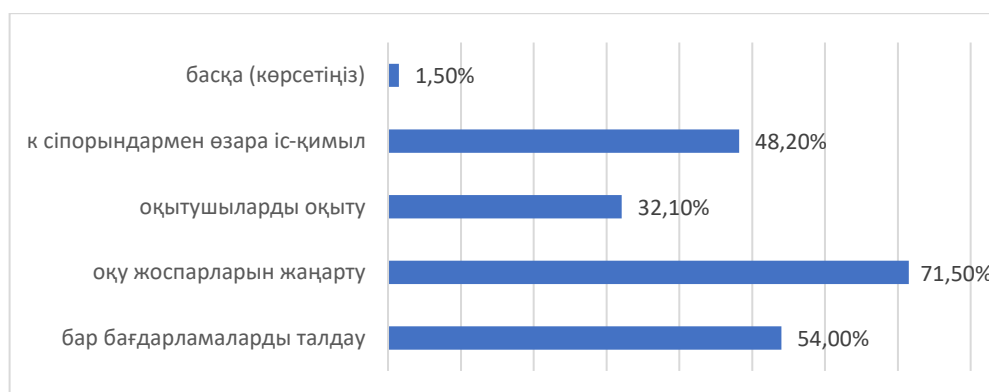
5-сурет «Сіздің білім беру бағдарламаларыңыздың кәсіби қызметі саласында кәсіби стандарттар әзірленді ме»

36,7% респонденттердің пікірінше, олардың кәсіби стандарттарды енгізу тәжірибесі табысты болды. 29,2 енгізу тәжірибесі қиындықтарға байланысты болды, ал респонденттердің 24,8% кәсіби стандарттарды енгізу тәжірибесін бейтарап деп бағалады.

6-сурет «Білім беру бағдарламаларына кәсіби стандарттарды енгізу тәжірибеңізді сипаттаңыз»

Негізінен кәсіптік стандарттарды ықпалдастыру үшін мынадай қадамдар қабылданады: 1. Оқу бағдарламаларын жаңарту; 2. Қолданыстағы бағдарламаларды талдау; 3. Кәсіпорындармен өзара іс-қимыл; 4. Оқытушыларды оқыту.

7-сурет «Кәсіби стандарттарды интеграциялау үшін Сіздің ұйымыңызда/бағдарламаңызда қандай қадамдар жасалды?»

ЖОО-ның білім беру бағдарламаларын кәсіптік стандарттарға бейімдеуге қатысты ең алдымен қолданыстағы білім беру бағдарламаларына талдау және өзгерістер енгізу жүргізіледі. Жауаптың мұндай нұсқасын респонденттердің 72,3% таңдады. Екі жауап нұсқасы бойынша сайлау саны бірдей: «бағдарламаларды бағалау үшін сала өкілдерін тартуға жәрдемдесу» және «стандарттар талаптарына сәйкес жаңа бағдарламалар әзірлеу». Бұл екі нұсқа да 43,1% жинады. Жұмыс берушілермен кері байланысты үйлестіру респонденттердің 35% -ы білім беру бағдарламаларын кәсіптік стандарттарға бейімдеудің маңызды тәсілі деп санайды. Және басқа нұсқаны респонденттердің 1,5% таңдады.

8-сурет «ЖОО-ның білім беру бағдарламаларын кәсіптік стандарттарға бейімдеудің қандай әдістерін сіздің ұйымыңызда іс жүзінде іске асырудасыз?»

Кәсіби стандарттар арқылы білім беру бағдарламаларының өзектілігін қамтамасыз ету бойынша сала өкілдерімен өзара іс-қимыл тәсілінің неғұрлым оңтайлы нұсқасын таңдау мәселесінде респонденттер мынадай нұсқаларды таңдады: «бағдарламаларды әзірлеуге сала өкілдерін қосу» - 37,2%; «ағымдағы талаптарды талдау үшін іс-шараларға бірлесіп қатысу» - 24,8%; «сала өкілдерімен кездесулер және консультациялар ұйымдастыру» - 21,2%; «кәсіпорындардың қатысуымен оқу жоспарларына шолу жүргізу» - 13,9%. «Басқа» нұсқасын респонденттердің 1,5% таңдады.

9-сурет «Кәсіптік стандарттар арқылы білім беру бағдарламаларының өзектілігін қамтамасыз ету үшін сала өкілдерімен өзара іс-қимылдың ең оңтайлы тәсілін атаңыз?»

«Басқа» нұсқасын таңдағандар мынадай ұсыныстар жазды: «Жұмыс берушілермен фортсайт сессиясы».

Респонденттердің пікірінше, қазіргі заманғы жағдайларда білім беру бағдарламалары мен кәсіптік стандарттардың ықпалдасуын бағалаудың неғұрлым тиімді құралдары: «түлектерді жұмысқа орналастырудың табыстылығын талдау» - 37,2% және «түйінді құзыреттерге сәйкес нәтижелерді бағалау» - 30,7% болып табылады.

10-сурет «Сіз қалай ойлайсыз, қазіргі жағдайда білім беру бағдарламаларын кәсіби стандарттармен ықпалдастыру тиімділігін бағалаудың қандай құралы неғұрлым оңтайлы болып табылады?»

Білім беру бағдарламаларын кәсіптік стандарттарға бейімдеу кезінде респонденттер кездесетін негізгі проблемаларға келесілер болды: «қолданыстағы кәсіптік стандарттар туралы ақпараттың жеткіліксіздігі» - 25,5%; «бағдарламаларды бейімдеу үшін ресурстардың жетіспеушілігі» - 19,7%; «білім беру бағдарламаларына елеулі өзгерістер енгізу қажеттілігі» - 16,1%; «кәсіптік стандарттардың ескіруі» - 14,6%; «кәсіптік стандарттардың болмауы» - 13,1%.

11-сурет, «Білім беру бағдарламаларын кәсіптік стандарттарға бейімдеу кезінде қандай түйінді проблемалармен бетпе-бет келесіз?»

«Сіздің кәсіби стандарттарға сәйкес кадрлар даярлауды және/немесе бағдарламаларды әзірлеуді жетілдіру жөніндегі ұсыныстарыңыз және/немесе ұсыныстарыңыз» сауалнамасының 12-сұрағы:

- ПОҚ үшін кәсіби стандарттарды таныстыру
- оқыту семинарлары
- сала өкілдерінің кадрлар даярлауға қызығушылығын арттыру қажет
- кәсіптік стандарттарды сала мамандары әзірлеуі тиіс
- кафедра және ПОҚ меңгерушілерін қолданыстағы кәсіби стандарттармен таныстыру (кейбір ПОҚ-лар оның не екенін білмейді де), интернеттен әрдайым іздеу емес, кітапша шығару
- ОП бойынша мемлекеттік басқару мен жергілікті өзін-өзі басқарудың кәсіби стандарты міндетті емес деп есептеймін. Біз мемлекеттік және муниципалдық қызметшілердің біліктілік анықтамалықтарын пайдаланамыз
- Жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламаларын әзірлеушілердің кәсіптік стандарттарды жасауға қатысуы

Негізгі қорытындылар

1. Сауалнама нәтижелері респонденттердің негізгі бөлігі кәсіби стандарттар проблемасында жақсы бағдарланады деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді.
2. Респонденттердің өздерінің білім беру қызметі саласындағы кәсіптік стандарттардың әзірленуі туралы сұраққа жауаптары көптеген жағдайларда олардың әзірленгенін куәландырады.
3. 36,7% респонденттердің пікірінше, олардың кәсіби стандарттарды енгізу тәжірибесі табысты болды. 29,2 енгізу тәжірибесі қиындықтарға байланысты болды, ал респонденттердің 24,8% кәсіби стандарттарды енгізу тәжірибесін бейтарап деп бағалады.
4. Негізінен кәсіптік стандарттарды ықпалдастыру үшін мынадай қадамдар қабылданады: 1. Оқу бағдарламаларын жаңарту; 2. Қолданыстағы бағдарламаларды талдау; 3. Кәсіпорындармен өзара іс-қимыл; 4. Оқытушыларды оқыту.
5. ЖОО-ның білім беру бағдарламаларын кәсіптік стандарттарға бейімдеуге қатысты ең алдымен қолданыстағы білім беру бағдарламаларына талдау және өзгерістер енгізу жүргізіледі. Сондай-ақ респонденттер бағдарламаларды бағалау және стандарттардың талаптарына сәйкес жаңа бағдарламаларды әзірлеу үшін сала өкілдерін тартуға жәрдемдесуді маңызды деп санайды. Респонденттердің үштен бірінен астамы білім беру бағдарламаларын кәсіптік стандарттарға бейімдеу үшін жұмыс берушілермен кері байланысты үйлестіру қажет деп есептейді.
6. Кәсіби стандарттар арқылы білім беру бағдарламаларының өзектілігін қамтамасыз ету бойынша сала өкілдерімен өзара іс-қимыл тәсілінің неғұрлым оңтайлы нұсқасын таңдау мәселесінде респонденттер ең көп мынадай нұсқаларды таңдады: «сала өкілдерін бағдарламаларды әзірлеуге қосу»; «ағымдағы талаптарды талдау үшін іс-шараларға бірлесіп қатысу», «сала өкілдерімен кездесулер және консультациялар ұйымдастыру».
7. Респонденттердің пікірінше, қазіргі заманғы жағдайларда білім беру бағдарламалары мен кәсіптік стандарттардың ықпалдасуын бағалаудың неғұрлым тиімді құралдары түлектердің жұмысқа орналасуын талдау және түйінді құзыреттерге сәйкес нәтижелерді бағалау болып табылады.
8. Білім беру бағдарламаларын кәсіптік стандарттарға бейімдеу кезінде респонденттер кездескен негізгі проблемаларға: қолданыстағы кәсіптік стандарттар туралы ақпараттың жеткіліксіздігі; бағдарламаларды бейімдеу үшін ресурстардың жетіспеушілігі; білім беру бағдарламаларына елеулі өзгерістер енгізу қажеттілігі, кәсіптік стандарттардың ескіруі, кәсіптік стандарттардың болмауы.
9. «Басқа» таңдау бойынша жауаптардың ішінде мыналарды бөліп көрсетуге болады:
 - ПОҚ үшін кәсіби стандарттарды таныстыру
 - оқыту семинарларын өткізу
 - кәсіптік стандарттарды сала мамандары әзірлеуі тиіс
 - кафедра және ПОҚ меңгерушілерін қолданыстағы кәсіби стандарттармен таныстыру (кейбір ПОҚ-лар оның не екенін білмейді де), интернеттен әрдайым іздеу емес, кітапша шығару
 - жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламаларын әзірлеушілердің кәсіптік стандарттарды жасауға қатысуы

Ұсыныстар

1. ПОҚ үшін кәсіби стандарттардың тұсаукесерін өткізу қажет
2. Мүмкіндігінше кәсіптік стандарттар мен білім беру бағдарламаларын ықпалдастыру бойынша оқыту семинарларын өткізу

Әлеуметтанушы

Е.Ж.Есенгараев